

จากแนวคิด “Smart Nation” ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ สู่การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ของไทย

ระชา ฤชชงค์
นักอักษรศาสตร์ปฏิบัติการ
กรมศิลปากร

สาธารณรัฐสิงคโปร์ถือเป็นประเทศที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม นับตั้งแต่แยกตัวจากประเทศมาเลเซีย เมื่อ พ.ศ. 2508 สิงคโปร์ใช้เวลาเพียง 50 ปี ในการพัฒนาประเทศ จนก้าวขึ้นสู่การเป็นประเทศที่มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และเป็นหนึ่งในประเทศผู้นำทางนวัตกรรม และเทคโนโลยีอันดับต้น ๆ ของโลก

จากสถิติของธนาคารโลกพบว่าในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของสิงคโปร์เติบโตโดยเฉลี่ยถึงเกือบร้อยละ 10 ซึ่งกล่าวได้ว่า สูงที่สุดในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในศตวรรษที่ 20 และทัดเทียมประเทศที่เคยผ่านช่วงเวลาของการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในอดีต เช่น เดนมาร์ก สวีเดน แคนาดา และเนเธอร์แลนด์

ความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจดังกล่าว ส่วนสำคัญเป็นผลมาจากการส่งเสริมการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้วยเหตุที่รัฐบาลสิงคโปร์ตระหนักข้อจำกัดด้านทรัพยากรธรรมชาติของประเทศและ

ไม่อาจพึ่งพิงการพัฒนาในสาขาที่ต้องพึ่งพาทุนทางทรัพยากรธรรมชาติได้มากนัก ดังนั้น จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อเป็นต้นทุนในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด

รัฐบาลสิงคโปร์มุ่งเน้นให้ประชาชนได้รับความรู้จากระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพอย่างเท่าเทียมกันและมีการปฏิรูปคุณภาพระบบการเรียนการสอนของประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นหลักสูตรการเรียนรู้ที่มุ่งให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์ และสามารถนำความรู้พื้นฐานมาประยุกต์ใช้กับการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการศึกษาสายอาชีวะ เพื่อผลิตกำลังคนที่มีทักษะและประสิทธิภาพอย่างสอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจ และอุตสาหกรรมต่อไป

ใน พ.ศ. 2557 รัฐบาลสิงคโปร์ประกาศแผนการดำเนินนโยบายหลักเพื่อพัฒนาประเทศให้เป็น “Smart Nation” ซึ่งเป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย

มาใช้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนรัฐและ
ตอบสนองวิถีชีวิตของประชาชน โดยมี
เป้าหมายสำคัญคือ เพื่อยกระดับคุณภาพ
ชีวิตของประชาชน ส่งเสริมโอกาสในการ
พัฒนาเศรษฐกิจของชาติ สร้างสังคมที่มี
ความมั่นคง ยั่งยืน และสร้างสิงคโปร์ให้เป็น
เมืองนำอยู่ระดับโลก ซึ่งรัฐบาลสิงคโปร์
ได้เล็งเห็นว่า การจะขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมาย
ดังกล่าวได้นั้น ปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่ง
คือ การสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ (Smart
Citizens) ด้วยการพัฒนาและยกระดับ
การศึกษา ตลอดจนการส่งเสริมการเรียนรู้
ตลอดชีวิต (Lifelong - Learning)

ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลสิงคโปร์จึงมุ่งดำเนิน
นโยบายที่กระตุ้นให้ประชาชนเกิดแรงจูงใจ
และมีโอกาสในการศึกษาและฝึกอบรมตลอดชีวิต
เพื่อให้พลเมืองมีทักษะความสามารถเท่าทันโลก
ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและ
เทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว อันจะนำไปสู่การ
พัฒนาเป็นลำดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล
ชุมชนเมือง จนถึงระดับชาติ โดยมีการ
ดำเนินนโยบายและโครงการสำคัญ
ต่าง ๆ ที่สืบเนื่องมาจากแนวคิดดังกล่าวมากมาย

โครงการที่มีความโดดเด่นมากโครงการ
หนึ่งคือ โครงการ “SkillsFuture” เป็นนโยบาย
ที่มุ่งส่งเสริมศักยภาพของบุคลากร ซึ่งเป็น
ปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนา
ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีโปรแกรมการ

พัฒนาที่ครอบคลุมพลเมืองในทุกระดับ
ตั้งแต่ นักเรียน นักศึกษา ไปจนถึงลูกจ้าง
วัยทำงาน เน้นหลักการดำเนินงานที่สำคัญ
4 ประการคือ

1) การให้ข้อมูลด้านการศึกษา
การฝึกงานและอาชีพ

2) การพัฒนาโดยรวมทั้งระบบ
การศึกษาและการฝึกอบรมอย่างมีคุณภาพ
เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของภาค
ธุรกิจและอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่มีการ
เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

3) ส่งเสริมให้นายจ้างพัฒนาอาชีพ
ผ่านความชำนาญ ทักษะ และการเรียนรู้

4) สนับสนุนและส่งเสริมวัฒนธรรม
การเรียนรู้ตลอดชีวิต

ในกรณีของโครงการสำหรับนักเรียน
นักศึกษาที่น่าสนใจคือ โครงการ Individual
Learning Portfolio (ILP) ซึ่งเป็นระบบการ
ประเมินลักษณะเฉพาะส่วนบุคคลที่เริ่ม
ดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2560 มีวัตถุประสงค์
เพื่อช่วยในการวางแผนการศึกษา การฝึกอบรม
และแนะแนวอาชีพอย่างครบวงจรผ่านระบบ
ออนไลน์ ขณะเดียวกันยังสามารถค้นหา
ความสนใจ ความถนัด แนวทางการเรียนรู้
ตลอดจนการฝึกอบรมพัฒนาทักษะที่
เหมาะสมกับตนเอง เพื่อเตรียมความพร้อม
ก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานต่อไป

ส่วนโครงการสำหรับลูกจ้างวัยทำงาน ที่สำคัญคือโครงการ “Skills Future Credit” เริ่มดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2559 เป็นโครงการที่ใช้งบประมาณกว่า 400 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์ (ประมาณ 10,000 ล้านบาทต่อปี) ในการส่งเสริมให้ชาวสิงคโปร์มีโอกาสในการศึกษาเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และเพื่อขจัดช่องว่างของทักษะอาชีพ (Skill gap) โดยให้สิทธิแก่ชาวสิงคโปร์ทุกคนที่มีอายุ 25 ปีขึ้นไป จะได้รับ “Skills Future Credit” คิดเป็นเงิน 500 ดอลลาร์สิงคโปร์ (ประมาณ 12,500 บาท) เป็นเครดิตที่ไม่มีวันหมดอายุ และรัฐบาลจะเพิ่มเครดิตให้เป็นระยะ โดยสามารถนำ “Skills Future Credit” ไปใช้ในการฝึกอบรมเพิ่มเติมจากหลักสูตรพัฒนาทักษะอาชีพต่าง ๆ ที่รัฐบาลเห็นชอบและได้ให้เงินช่วยเหลือสมทบอยู่แล้ว ซึ่งขณะนี้ มีจำนวนมากถึง 12,500 หลักสูตร

นอกจากนี้ยังมีโครงการ Continuing Education and Training (CET) Masterplan ซึ่งเป็นการพัฒนาโดยรวมคือระบบการศึกษาที่มีคุณภาพสูง การฝึกอบรมที่ตอบสนองความต้องการอย่างต่อเนื่องของอุตสาหกรรมต่าง ๆ และการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นความร่วมมือกันระหว่างนายจ้าง สมาคมอุตสาหกรรม สหภาพและศูนย์ฝึกอบรมต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อม

ให้พลเมืองชาวสิงคโปร์สามารถตอบรับกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลสิงคโปร์ยังส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในประเทศ เช่น การสร้างพิพิธภัณฑ์หรือห้องสมุดต่าง ๆ เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ให้แก่ประชาชนและส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนนอกจากนี้ ยังหนุนเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของภาคประชาสังคม เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนกระบวนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ตัวอย่างกลุ่มทางสังคมที่มีบทบาทโดดเด่นคือ NUS Literary Society ซึ่งเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรม รักการอ่านในหมู่ชาวสิงคโปร์ และกลุ่ม Book and Beer ซึ่งเน้นการรวมกลุ่มเพื่อแบ่งปันประสบการณ์และสาระความรู้จากสิ่งที่อ่าน

กล่าวได้ว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสิงคโปร์นั้น ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนสู่สังคม แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้คนเกิดจิตสำนึกในการพัฒนาทักษะของตนเอง ควบคู่กับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากแนวทางการดำเนินนโยบายด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ดังกล่าว สามารถนำมาถอดบทเรียนเพื่อประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ของไทยได้ ดังนี้

1) รัฐควรวางแผนพัฒนาคุณภาพของระบบการศึกษา ควบคู่กับการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาว โดยมุ่งเน้นการพัฒนากำลังคนที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศ รวมทั้งมีการกำหนดนโยบายหรือโครงการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม มีการประเมินและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

2) มีหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเป็นระบบและชัดเจน ตั้งแต่ระดับชุมชน ท้องถิ่น เมือง จนถึงระดับชาติ และควรมีการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมและกระตุ้นจิตสำนึกของคนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คนเกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าความสำคัญ และความจำเป็นของการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3) สร้างแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอและทั่วถึง เพื่อเปิดโอกาสให้คนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงอายุ ด้วยรูปแบบที่มีความหลากหลายและเหมาะสมตามความต้องการ ความสนใจ และความถนัด รวมทั้งควรพัฒนาทรัพยากร

การเรียนรู้ที่มีอยู่ในสังคมให้เป็นแหล่งการเรียนรู้

4) ปรับปรุงระบบการจัดการศึกษาและการฝึกอบรม ที่มุ่งเน้นให้มีการเรียนรู้และการฝึกอบรมตลอดชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อผู้ศึกษาทั้งในและนอกระบบ รวมถึงกำลังคนในตลาดแรงงาน เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้ารับการศึกษาและฝึกอบรมทักษะเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการพัฒนาตนเอง และเตรียมความพร้อมให้สามารถปรับตัวรับกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้นอกจากนี้ ควรให้ภาคเอกชนมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการผลิตและพัฒนาากำลังคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสายอาชีพศึกษา เพื่อให้ได้กำลังคนที่มีความรู้และทักษะตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน 5) การจัดการองค์ความรู้ เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ ควรมาจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาของพื้นที่หรือชุมชนอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความต้องการของประชาชน และบริบททางเศรษฐกิจ สังคมของพื้นที่หรือชุมชนนั้น ๆ โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าว ทั้งนี้ ควรมีการเชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของคนในชุมชน ผนวกเข้ากับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative Thinking)

อันจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
อย่างสร้างสรรค์ต่อไป

6) ควรสร้างภาคีเครือข่ายและสร้าง
การบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน
ในการขับเคลื่อนกระบวนการสร้างสังคม
แห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ทั้งในแง่ของการ
พัฒนาองค์ความรู้ การดำเนินกิจกรรมการ
เรียนรู้ และพัฒนาเป็นเครือข่ายสังคม
แห่งการเรียนรู้ เช่น ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา
และชุมชน

กล่าวโดยสรุป หัวใจสำคัญของพัฒนา
ประเทศคือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มี
ทักษะความรู้ความสามารถเพียงพอและ
เหมาะสมกับบริบทการพัฒนาของประเทศ
ทั้งยังต้องอาศัยการบูรณาการจากทุก
ภาคส่วนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ
ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในการ
ขับเคลื่อนสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้
เพื่อที่ประเทศจะสามารถพัฒนาต่อไปได้
อย่างมั่นคงและยั่งยืน